

**O'zbekiston Respublikasi Innovatsion rivojlanish vazirligi
"Yoshlar innovatsiya markazi" davlat unitar korxonasi**

**"Yoshlarni qo'llab-quvvatlash va aholi salomatligini
mustahkamlash" yiliga bag'ishlangan "MINTAQADA
INNOVATSION FAOLIYATNI RIVOJLANTIRISH:
MUAMMOLAR VA YECHIMLAR" mavzusidagi
respublika ilmiy-amaliy anjumani**

MATERIALLARI TO'PLAMI

2021 yil 19 noyabr

**O‘zbekiston Respublikasi
Innovatsion rivojlanish vazirligi
“Yoshlar innovatsiya markazi” DUK**

**“Yoshlarni qo‘llab-quvvatlash va aholi salomatligini
mustahkamlash” yiliga bag‘ishlangan
“MINTAQADA INNOVATSION FAOLIYATNI
RIVOJLANTIRISH: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR”
mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjumani
MATERIALLARI TO‘PLAMI**

2021 yil 19 noyabr

	государственный университет мировых языков	
	ПРИЧИНЫ И ИСТОЧНИКИ ОБРАЗОВАНИЯ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ	
60	Холматова Шохиста Собировна - Узбекский государственный университет мировых языков	69
	КЛАССИФИКАЦИЯ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ В РУССКОМ ЯЗЫКЕ	
61	Холматова Шохиста Собировна - Узбекский государственный университет мировых языков	70
	ПОНЯТИЕ И ОСНОВНЫЕ ПРИЗНАКИ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКОЙ ЕДИНИЦЫ	
62	Шевцова О.В. - Узбекский государственный университет мировых языков	71
	ОСОБЕННОСТИ РАБОТЫ СО СТИХОТВОРЕНИЯМИ В ИНОЯЗЫЧНОЙ АУДИТОРИИ	
63	Юлдашев Ф.К. - Узбекский государственный университет мировых языков	72
	ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ОБРАЗОВАНИИ	
64	Юлдашев Ф., Туйчибоева З. - Ферганский государственный университет	73
	ФИЛОСОФИЯ АБУ НАСРА ФАРАБИ	
65	Юсупов Мирзоулугбек, Султонов Р.Т. - Самаркандский государственный университет	74
	РОЛЬ ГИГИЕНЫ В ПРОФИЛАКТИКЕ, ПРЕДУПРЕЖДЕНИИ И СНИЖЕНИИ УРОВНЯ СПОРТИВНОГО ТРАВМАТИЗМА СРЕДИ ЗАНИМАЮЩИХСЯ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРОЙ И СПОРТОМ	
66	Юсупов Мирзоулугбек, Султонов Р.Т. - Самаркандский государственный университет	75
	ЭФФЕКТИВНОЕ ПРИМЕНЕНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ	
2-sektsiya. ZAMONAVIY TIBBIYOTNING DOLZARB MUAMMOLARI VA YECHIMLARI		
67	Abdug'afforov M., Usmanaliyeva Z.U. - Toshkent farmatsevtika instituti	77
	BIOSUYUQLIKLARDAGI LEVAMIZOLNI YUQORI SAMARALI SUYUQLIK XROMATOGRAFIYA (YUSSX) USULIDA TAHLIL QILISH	
68	Ataniyazov M.K., Xamidov A.A. - Toshkent tibbiyot akademiyasi	78
	KORONAVIRUS INFEKTSIYASIDA TSEREBROVASKULYAR ASORATLAR: DIAGNOSTIKA	

	VA DAVOLASHNING O'ZIGA XOSLIGI	
69	Zaynutdinova Dilafruz Latibovna - Toshkent tibbiyot akademiyasi	79
	HOMILADORLARDA TROMBOTSITLAR PATOLOGIYASINING TARQALISH DARAJASI VA DOLZARBLIGI	
70	Ilyasova M.M., Xashirbayeva D.M. - Toshkent tibbiyot akademiyasi, Toshkent farmatsevtika instituti	80
	QISHLOQ XO'JALIGINING DONCHILIK SOHASIDA ISHLOVCHILAR SALOMATLIGINI SAQLASH	
71	Kurbonova Z.Ch., Tairova G.B., Nuriddinova N.F., Karimova A.A. - Toshkent tibbiyot akademiyasi	81
	VIRUS ETIOLOGIYALI JIGAR TSIRROZI BO'LGAN BEMORLARDA MIELOGRAMMADAGI O'ZGARISHLARNING XUSUSIYATLARI	
72	Maxkamova M.M., Nurillayeva N.M. - Toshkent tibbiyot akademiyasi	82
	KORONAVIRUS BILAN KASALLANGAN BEMORLARDA MIOKARD INFARKTI KLINIK KECHISHINING O'ZIGA XOSLIGINI O'RGANISH	
73	Nuriddinova N.F., Qurbonova Z.Ch., Tairova G.B., Karimova A.A. - Toshkent tibbiyot akademiyasi	83
	QANDLI DIABETNING 2 TURI BILAN OG'RIGAN BEMORLARDA RETINOPATIYANING RIVOJLANISHIDA UGLEVODLAR ALMASHINUVINING ROLI	
74	Ro'ziboyev Ulug'bek O'ktam o'g'li, Abdumalikova Feruza Baxtiyarovna - Toshkent tibbiyot akademiyasi	84
	ISHEMIK KARDIOMIOPATIYANING RIVOJLANISHIDA YURAK-QON TOMIR KASALLIKLARINING AHAMIYATI	
75	Sagirayev N.J., Cafarov Sh.R. - Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali	85
	BOLALARDA QIZILO'NGACHNING KIMYOVIY KUYISHIDA BIRINCHI YORDAM BERISH VA DAVOLASHDA BIZNING MAHORATIMIZ	
76	Sayfutdinova Zuhra Abdurashid qizi - Respublika ixtisoslashtirilgan gematologiya ilmiy-amaliy markazi	86
	EKSPERIMENTAL TOKSIK GEPATITDA ENDOGEN INTOKSIKATSIYANING BA'ZI PARAMETRLARINI QO'LLASHDAGI DOLZARBLIGI	
77	Qulmatov G'anijon Otaxon o'g'li, Masharipov Otaboy Olimovich - Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali	87
	METABOLIK SINDROMNI OLDINI OLIISH USULLARI VA	

uzunligida olib borildi; mobil faza: metanol-distillangan suv (80:20); elyuent oqimi tezligi- 2,0 ml/daq; kolonka harorati - uy haroratiga teng; tahlil davomiyligi 10 daqiqa. Dastlab levamizolni standart namuna eritmasini tayyorlab olinib, uni ushbu sharoitlarda tahlili olib borildi. Olib borilgan talil natijalariga ko'ra, levamizolning ushlanish vaqti 3,938 daqiqani tashkil qildi. So'ngra biosuyuqliklardan alratib olingan levamizolni mobil fazada eritilib xromatografga yuborilganda standart moddaning xromatogrammalariga mos kelganligi aniqlandi.

Xulosa. Biosuyuqliklardan levamizolni ajratib olindi. Olingan ajratmadan levamizolni yot moddalardan YUQX usulida tozalanib, tahlili YUSSX usulida olib borildi va ijobiy natijalarga erishildi.

KORONAVIRUS INFEKTSIYASIDA TSEREBROVASKULYAR ASORATLAR: DIAGNOSTIKA VA DAVOLASHNING O'ZIGA XOSLIGI

Ataniyazov M.K., Xamidov A.A.

**Toshkent tibbiyot akademiyasi
Nevrologiya va tibbiy psixologiya kafedrası**

Tadqiqot maqsadi: Koronavirus infeksiyasining o'tkir davrida bemorlarda rivojlangan ishemik insultning klinik kechishining o'ziga xosligini va davolanishdan keyingi natijalarini taxlil qilish.

Tadqiqot material va tekshirish usullari: Koronavirus infeksiyasining o'tkir davrida asorat sifatida turli tipdagi ishemik insult tashhisi tasdiqlangan 35 ta bemorlarning ma'lumotlari tahlil qilindi. Bosh miya MSKT tekshiruvi yordamida ishemik insult tashhisini tasdiqlanishi, maxsus (Covid-19) PZR testining musbatligi hamda o'pkaning MSKT yoki rentgenologik tekshiruvda interstitsial pnevmoniyaga xos o'zgarishlarni aniqlanishi orqali yangi koronavirus infeksiyasining o'tkir davrini tasdiqlanishi bemorlarni tadqiqotga qo'shish mezonlari bo'lib hisoblandi. Barcha bemorlar koronavirus infeksiyasining o'rta og'ir va og'ir darajasi bilan og'rigan bo'lib, koronavirus infeksiyasini davolash uchun maxsuslashtirilgan shifoxonalarda statsionar sharoitda uzluksiz oksigenatsiyaterapiya yordamida maxsus standart davolash chora – tadbirlar olib borilgan. Tadqiqotdagi bemorlarning barchasiga O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni Saqlash Vazirligi tomonidan 2021 yilda tasdiqlangan "Koronavirus infeksiyasi bilan og'rigan bemorlarni olib borishdagi vaqtinchalik tavsiyanomasi"ning 8- hamda 9- sonida keltirilgan standart davolash chora-tadbirlaridan tashqari, bosh miya to'qimasidagi qo'pol gipoksik struktur o'zgarishlarni korrektsiyalash uchun oksigenatsiya bilan birgalikda antigipoksant hamda antioksidant vosita Meksidol (2-etil-6-metil-3-gidroksipiridin suksinat) eritmasi 20 ml-1000 mg/sutkasiga qo'llanilgan.

Tadqiqot natijalari: Kuzatuvdagi barcha 35 ta bemorlarning yoshi va jinsi tahlil qilinganda ularning o'rtacha yoshi $65,4 \pm 2,3$ ga teng bo'lib, bemorlar orasida erkaklarning ulushi 68,6% (n=24) ni va ayollarning ulushi esa 31,4% (n=11) ni tashkil qildi.

Bemorlar orasida ishemik insultning patogenetik turlari tahlil qilinganda, kardioembologen va noaniq turdagi ishemik insult turlari ustunlik qildi va ularning nisbati bemorlar orasida: kardioembologen turdagi ishemik insult 48,6% (n=17) ni va noaniq turdagisi esa 22,8% (n=8) ni tashkil etdi. Aterotrombotik va lakunar turdagi ishemik insultlar ham bemorlar orasida qayd etilib, ularning ulushi kam miqdorda, ya'ni aterotrombotik turi 20,0% (n=7) ni va lakunar turi esa 8,6% (n=3) ni tashkil qildi. NIHSS shkalasi bo'yicha bemorlarda ishemik insultning og'irlik darajasi o'rtacha $20,13 \pm 8,16$ ballni tashkil etdi ($r < 0,001$). Bemorlarni hayotiy faoliyatini buzilish darajasini baholash uchun o'tkazilgan Renkin shkalasining o'rtacha ko'rsatkichi 6,00 ballni tashkil etdi ($p = 0,17$), bu esa bemorlardagi chuqur organik nevrologik defitsitdan dalolat berib turdi. Koronavirus infeksiyasining o'tkir davrida ishemik insult kasalligi tasdiqlangan 35 ta bemorlarning 52,3% antikoagulyant vosita sifatida geparin eritmasini sutkasiga 25000-40000 ME dozagacha 2 hafta davomida, 28,2% enoksiparin eritmasini sutkasiga

1 mg/kg nisbatda 2-3 hafta davomida, hamda 19,5% bemorlar esa sutkasiga Rivaroksaban 20 mg tabletkasini 2 haftadan 4 haftagacha qabul qilishgan. Bundan tashqari, barcha bemorlar Meksidol eritmasini 20 ml-1000mg/sutkasiga qabul qilishgan. 1 oylik tadqiqot natijalarimiz shuni ko'rsatdiki, 35 ta bemorlar orasida o'lim holati 34,2% (n=12) ni tashkil etib, 40,0% (n=14) bemorlar esa mehnatga layoqatsiz bo'lib, hozirda reabilitasiya chora-tadbirlarini davom ettirmoqda, 22,8% (n=8) bemorlar esa kasalxonadan ijobiy natijalar bilan chiqarilgan.

Xulosa: Koronavirus infeksiyasining o'tkir davrida rivojlangan o'tkir ishemik insult kasalligi kardioembologen va noaniq turi ustunligi bilan kechishi o'ziga xos bo'lib, Covid-19 infeksiyasida kuzatilgan o'tkir ishemik insult kasalligi bilan asoratlangan bemorlar orasidagi noxush natijasi, ya'ni o'lim ko'rsatkichi 30-35% ni tashkil etishi bilan xarakterili bo'ldi.

II OMILADORLARDA TROMBOTSITLAR PATOLOGIYASINING TARQALISHI DARAJASI VA DOLZARBLIGI

Zaynutdinova Dilafruz Latibovna
Toshkent tibbiyot akademiyasi

Muammoning dolzarbligi: Reproktiv yoshdagi ayollarning sog'ligi, tibbiy - ijtimoiy muammolarini o'rganish hamda hal etish davlat va sog'liqni saqlash tizimining eng muhim vazifasidir. Ushbu muammolar nafaqat butun mamlakat bo'ylab, balki har bir mintaqada o'z yechimini talab etadi, ularning haqiqiy holatini hisobga olgan holda, sog'ligini yaxshilash bo'yicha aniq vazifalar belgilanishi va hal qilinishi kerak.

Er yuzida qon ketish sababli onalar o'limi 13-25% ni tashkil etadi. O'zbekistonda onalar o'limi ko'rsatkichlarining dinamik pasayish tendensiyasiga ega bo'lishiga qaramay qon ketish va septik asoratlarni tufayli hamon saqlanib qolmoqda. Jahon adabiyotlarida trombositopeniya va trombositopatiyasi bor homiladorlar abort qilish yoki tug'ish vaqtida ko'p qon ketishidan vafot etadi. XX asrning 20-yillari adabiyotiga ko'ra, qon ketish asoratlari bilan bolalar o'limi taxminan 50% ni, onalar o'limi 100% ni tashkil etgan.

So'nggi yillarda reaktiv yoshdagi ayollar, xususan, homiladorlik vaqtida kasallanishning ko'payishi ayniqsa havotirga solmoqda, chunki bu onada ham bolada ham turli xil kasalliklar va og'ir asoratlarni sonining ko'payishiga olib keladi.

Homiladorlardagi qonning gemostaz tizimi patologiyalari O'zbekistonda va butun dunyo hamjamiyatida nogironlikning ortishi va perinatal o'lim holatlarini ma'lum tadqiqotlar asosida tartibga solishni talab etadi. Onalar o'limi darajasining pasayishi asosan tug'ruq asoratlardan keyin o'lim sonining kamayishi bilan bog'liq, shu bilan birga onalar o'limi tarkibida akusherlik qon ketishining pasayishlari o'ta sekin.

Trombotsitlar - qonning plastinkachalari bo'lib, megakariotsitlarning hosilalari hisoblanadi, qonda yashash muddati 8-10 kun, kattaligi 1-2 mkm ni tashkil etadi. Trombositlarning normal soni $150-400 \times 10^9/l$ oralig'ida bo'lishi qabul qilingan. Ko'pgina mualliflarning fikriga ko'ra, trombositlarning soni $100 \times 10^9/l$ dan kamaysa trombositopeniya hisoblanadi. Ushbu hodisaning chastotasi 1 mln aholiga 10-130 tani tashkil etadi.

Trombositopeniya va trombositopatiyalar jarrohlik aralashuvlar paytida qon ketishni ehtiyotkorlik bilan to'xtatishga qaramay og'ir klinik sindromlar kuzatiladi, bu esa koagulyatsion omillarning yetishmasligi natijasida kuzatiladi. Bundan tashqari, travmadan keyin ham gemostaz buzilgan bemorlarda ham qon ketadi va katta gematomalar paydo bo'ladi. Trombositopatiya - bu trombositlarning sifatli nuqson va disfunktsiyasiga asoslangan gemostatik buzilishidir. Adgeziya - (yopishish) plazma va trombositlar tarkibida oqsil Villebrand faktori mavjud bo'lib, ular uchta faol markazga ega, ikkitasi trombosit retseptorlari bilan bittasi subendoteliy va kollagen tolalari retseptorlari bilan bog'lanadi. Adgeziya bilan birga trombositlar agregatsiyasi (tomir devorida konglomerat shakllanishi) sodir bo'ladi va bu qobiliyati trombositlarning universal xususiyatidir.